

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата економічних наук, доцента МЕЛЬНИК Ірини Миколаївни на дисертаційну роботу **МІЛЬКИ Алли Іванівни на тему «Ефективність соціально-економічної діяльності підприємств та організацій споживчої кооперації»**, подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дослідження

У сучасних умовах фінансово-економічної нестабільності споживча кооперація України значно послабила свої ринкові позиції та характеризується певними негативними тенденціями розвитку, зокрема зменшенням обсягів діяльності та погіршенням фінансово-економічних результатів. Крім того, з огляду на істотну соціальну місію та роль, а через них і неприбутковий характер функціонування, споживча кооперація менш фінансово та інвестиційно приваблива в порівнянні з іншими секторами економіки.

Це актуалізує завдання формування та реалізації дієвих механізмів, методів та інструментів ефективного функціонування кооперативних підприємств та організацій. У світлі цього, дисертаційна робота Мільки Алли Іванівни є важливим доробком у вирішенні важливого наукового завдання – обґрунтування теоретико-методичних положень і розробка науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективної економічно-соціальної діяльності підприємств та організацій споживчої кооперації.

2. Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами та темами

Актуальність теми дослідження підтверджується її тісним зв'язком з основними положеннями Законів України «Про кооперацію», «Про споживчу

кооперацію» та Стратегією розвитку споживчої кооперації України до 2015 р.

Дисертація містить результати досліджень автора, які проводилися відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» в межах тем: «Методологія та практика управління системою споживчої кооперації України в умовах трансформації національної економіки» (номер державної реєстрації 0110U000931), в межах якої запропоновано стратегічний підхід до розробки заходів з підвищення ефективності соціально-економічної діяльності споживчої кооперації на основі адаптованої збалансованої системи показників, та «Ринково-адаптований механізм управління сучасною соціально-економічною системою» (номер державної реєстрації 0110U000932), в якій автором запропонована класифікація видів ефективності діяльності організацій та підприємств.

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і пропозицій здобувача

Основні наукові положення, результати, висновки і рекомендації дисертаційної роботи достатньою мірою обґрунтовані, відповідають сформульованій меті та завданням дослідження. В його основу закладено положення економічної теорії, вивчення достатньої кількості праць провідних вітчизняних та зарубіжних дослідників, законодавчі та нормативно-правові акти з питань регулювання діяльності та функціонування споживчої кооперації України, офіційні статистичні матеріали Центральної спілки споживчих товариств України, звіти науково-дослідних центрів та установ, фінансова звітність обласних та районних спілок споживчих товариств, монографічні дослідження, періодичні видання, офіційні інтернет-ресурси, власні розрахунки автора.

Автор дисертації чітко сформулювала мету і завдання дослідження, виділила особистий внесок у розробку обраної проблематики, виважено підійшла до обґрунтування основних напрямів дослідження.

Дисертаційна робота Мільки А.І. є оригінальною науковою працею, яка

виконана на належному теоретичному та прикладному рівні. Вона має послідовну та виважену побудову й за своєю архітектонікою є комплексним та завершеним науковим дослідженням.

У першому розділі роботи досліджено теоретичні засади функціонування та оцінки ефективності кооперативних підприємств та організацій. Зокрема: узагальнено зміст поняття «кооперація» (с. 20-21); запропоновано авторське тлумачення неприбуткової природи кооперативних форм господарювання та виокремлено особливості діяльності споживчої кооперації (с. 29-30); узагальнено та розкрито чинники впливу на соціальну та економічну діяльність підприємств та організацій споживчої кооперації (с. 33-40); розглянуто та охарактеризовано підходи до управління прибутком (с. 41-42). Позитивної оцінки заслуговує авторське бачення поняття «соціально-економічна ефективність споживчої кооперації» (с. 52).

У другому розділі дисертаційної роботи дисертант проводить оцінку ефективності соціально-економічної діяльності підприємств та організацій споживчої кооперації України. Автором проаналізовано загальні тенденції розвитку споживчої кооперації України (п. 2.1); ґрунтовно оцінено фінансово-економічний стан підприємств та організацій споживчої кооперації з використанням фінансових коефіцієнтів (п. 2.2). Дисертантом зроблено висновки щодо сучасного рівня соціальної ефективності діяльності підприємств та організацій споживчої кооперації, які дозволили окреслити основні напрями подальшого розвитку системи (п. 2.3).

Третій розділ роботи присвячено напрямам підвищення ефективності соціально-економічної діяльності підприємств та організацій споживчої кооперації України. Автором розроблено причинно-наслідкові зв'язки між перспективами збалансованої системи показників підприємств та організацій споживчої кооперації (с. 123); запропоновано стратегічну карту розвитку підприємств та організацій споживчої кооперації (с. 126) та матрицю до загальної стратегічної карти (с. 129-130). Позитивної оцінки заслуговує методичний підхід до прогнозування ефективності економічної діяльності підприємств та організацій споживчої кооперації (п. 3.2), а також побудова

матричної моделі оцінки управління соціально-економічною діяльністю підприємств та організацій споживчої кооперації (с. 158-159).

Зміст роботи та багатогранність висвітленої проблеми свідчать про різносторонню і водночас комплексну наукову компетентність автора.

Засвідчене підтверджує обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, що представлені в дисертаційній роботі Мільки Алли Іванівни на тему «Ефективність соціально-економічної діяльності підприємств та організацій споживчої кооперації».

3. Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна

Наукова новизна, теоретична та практична значимість дисертаційного дослідження полягають у системному вирішенні важливої наукової проблеми, пов'язаної з забезпеченням ефективності соціально-економічної діяльності підприємств та організацій споживчої кооперації України. Вагомим внеском у науковий доробок щодо проблематики, яка досліджується, є:

- розширено теоретико-методичні підходи дослідження природи кооперативних підприємств та організацій й визначено її особливості в контексті ефективності соціально-економічної діяльності, що дало можливість обґрунтувати авторське трактування сутності понять «прибуток підприємств та організацій споживчої кооперації» (с. 30), «ефективність діяльності» (с. 48), «соціально-економічна ефективність споживчої кооперації» (с. 52);

- визначено систему показників соціально-економічної діяльності підприємств та організацій споживчої кооперації (с. 124), що розширює практичний інструментарій комплексної оцінки соціально-економічної діяльності системи та її соціальної ролі;

- обґрунтовано організаційно-економічний підхід до управління соціально-економічною діяльністю підприємств та організацій споживчої кооперації (с. 158-159) з використанням інструментів матричного моделювання, що дає можливість оцінити ефективність управління кооперативних підприємств та організацій;

- доведено, що для підвищення ефективності управління підприємствами

та організаціями споживчої кооперації необхідна збалансована система показників, складовими якої є «внутрішні бізнес-процеси», «розвиток», «фінанси», «клієнти», «навчання» і «пайовики» (с. 123), а також нова концепція механізму розподілу прибутку (с. 134) відповідно до обсягів користування послугами кооперативного підприємства чи організації;

- запропоновано методичний підхід до прогнозування економічної ефективності господарської діяльності підприємств і організацій споживчої кооперації (п. 3.2), який дозволяє врахувати вплив сезонної складової на динаміку чистого прибутку.

4. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Основні наукові положення, результати і висновки дисертаційної роботи опубліковано в 21 наукових працях, у тому числі: 1 – у колективній монографії; 6 – у наукових фахових виданнях; 4 – у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз та виданнях інших держав; 10 – у збірниках за матеріалами конференцій.

Автореферат віддзеркалює основний зміст дисертаційної роботи, містить відомості про наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Матеріал дисертації й автореферату викладено чітко, послідовно та літературною мовою.

5. Відповідність структури дисертації встановленим вимогам

Проведений аналіз дисертації дає всі підстави стверджувати, що вона є завершеним науковим дослідженням, яке має елементи наукової новизни та практичної значимості. У дисертації чітко визначені мета та завдання дослідження, її предмет і об'єкт. Отримані результати дисертаційного дослідження, висновки та пропозиції є конкретними, достатньо аргументованими та обґрунтованими.

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України. Містить вступ, три розділи,

висновки, список використаних джерел та додатки. Обсяг основного тексту дисертації викладено на 170 сторінках і містить 16 таблиць, 35 рисунків. Список використаних джерел включає 234 найменування і викладений на 26 сторінках, кількість додатків – 21.

6. Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання положень і рекомендацій щодо забезпечення ефективності соціально-економічної діяльності підприємствами та організаціями споживчої кооперації України.

Основні наукові результати, висновки та рекомендації доведено до рівня практичного застосування, зокрема в: Полтавській обласній спілці споживчих (довідка № 13-199 від 24.03.2016 р.); Миколаївській обласній спілці споживчих товариств (довідка № 01-01/139 від 26.05.2016 р.); Черкаській обласній спілці споживчих товариств (довідка № 05-20/19 від 25.05.2016 р.).

Результати дисертаційної роботи використовуються в навчальному процесі у Вищому навчальному закладі Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» при розробці методичного забезпечення й викладанні навчальних дисциплін «Управління ефективністю» та «Споживча кооперація» (довідка № 45-15/153 від 22.12.2015 р.).

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту роботи

Відзначаючи вагомий науковий доробок дисертанта, варто звернути увагу на наявність положень, що можуть слугувати підставою для дискусій. Окремі недоліки та побажання щодо змісту дисертаційної роботи полягають в такому:

1. Обґрунтовуючи унікальність неприбуткової соціально-економічної природи кооперативних підприємств та організацій на основі міжнародного досвіду (с. 30), автор не конкретизує країни, досвід яких слугував підґрунтям для такого висновку.

2. При ідентифікації чинників впливу на ефективність соціально-економічної діяльності підприємств та організацій споживчої кооперації (с. 34-

39) авторський коментар дуже стислий і декларативний, хоча для теоретичного напрацювання потребує більш глибокого аналізу й ширшого коментування.

3. Важко погодитися з висновком автора про те, що основні галузі споживчої кооперації знаходяться на стадії формування (с. 78), оскільки дана система має тривалу історію розвитку з ustalеними напрямками діяльності.

4. Аналіз розвитку споживчої кооперації протягом п'яти останніх років (розділ 2) недостатньою мірою розкриває основні його тенденції й не може слугувати базою для обґрунтованих висновків щодо ефективності соціально-економічної діяльності кооперативних підприємств та організацій.

5. Позитивно оцінюючи запропоновані автором методичні засади прогнозування економічної ефективності господарської діяльності підприємств та організацій споживчої кооперації (с. 144-150) зауважимо, що використання теорії рядів Фур'є для прогнозування значення чистого прибутку є дискусійним.

6. Потребує більш детальнішого обґрунтування запропонована автором градація стану ефективності управління підприємствами та організаціями споживчої кооперації відповідно до нормативної моделі (с. 164-165), оскільки не зрозуміло якою повинна бути ця нормативна модель у числовому значенні.

Зазначені недоліки не зменшують науково-практичного значення та загальної позитивної оцінки дисертації. Дискусійні аспекти та побажання підтверджують багатоплановість та широкий спектр питань у рамках проблематики, яка досліджується, актуальність та значущість у науковому та практичному аспектах.

8. Загальна оцінка дисертації, її відповідність існуючим вимогам та

ВИСНОВКИ

Дисертаційна робота Мільки А.І. на тему «Ефективність соціально-економічної діяльності підприємств та організацій споживчої кооперації України» є завершеним, оригінальним, самостійним науковим дослідженням, що висвітлює актуальну проблему, має вагомое теоретичне і практичне значення. За рівнем наукової новизни наведені в дисертаційній роботі результати відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового

ступеня кандидата економічних наук. Тема роботи, предмет та об'єкт дослідження, її зміст, а також положення та висновки відповідають паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Текст автореферату повною мірою відповідає змісту дисертаційної роботи. Згідно існуючих вимог положення та результати дисертаційної роботи опубліковано у наукових фахових виданнях та обговорено на науково-практичних конференціях. Представлені в дисертаційній роботі результати, як свідчать документи, подані в дисертації, знайшли своє відображення в практичній діяльності.

Таким чином, на підставі аналізу дисертації Мільки Алли Іванівни, автореферату дисертації, публікацій дисертанта можна зробити висновок, що дисертаційна робота виконана на високому теоретичному та методичному рівні, відповідає вимогам щодо дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор Мілька Алла Іванівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму та
готельно-ресторанної справи
Львівського торговельно-економічного університету

 І. М. Мельник

